

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نباشد تن من مباد بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Ideological

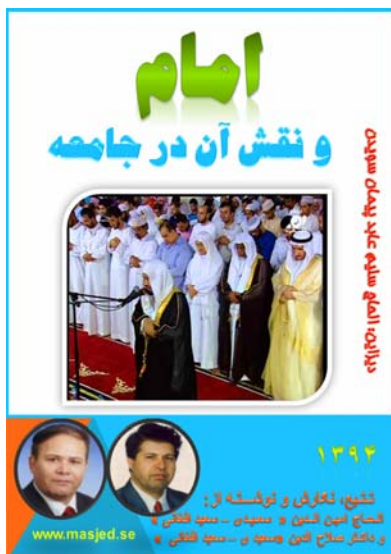
مسائل ایدئولوژیک

الحاج داکتر امین الدین سعیدی- سعیدافغانی
۱۹ سپتمبر ۲۰۱۸

بسم الله الرحمن الرحيم

امام و نقش آن در جامعه

۵

حکم نماز پشت امامی که قرائتش خوب نیست:

قبل از همه باید گفت که نمازگزار سعی و تلاش خویش را به خرچ دهد تا پشت امامی نماز بخواند که قرائت آن کامل و صحیح باشد، ولی اگر انسان معلوماتی داشته باشد که قرائت فلان ملا امام خوب نیست، پس بهتر است، پشت آن امام اصلاً نماز نخواند و حکم شرعی نیز همین است که خواندن نماز پشت آن درست نمی باشد.

به طور مثال در قرائت سوره فاتحه چنان اشتباهاتی از آن رخ می دهد که به جای (انعمت) (انعمت) می خواند که معنا به صورت مطلق تغییر می یابد، طوری که گفته شد، اساساً خواندن نماز پشت سر او جایز نیست. در صورت ملاحظه همچو وضع، در ابتداء کوشش به عمل آید

که با حکمت و بدون این که به شخصیت امامی اش صدمه برسد، او را به اشتباهش آگاه ساخت، اگر قناعت کرد و قرائتش را اصلاح کرد پس چه بهتر و اگر نه، پس لازم است برای امامی بهتر اقتداء نماید، تا جایگزین این امام شود.

دیدگاه شیخ ابن عثیمین در این بابت:

شیخ ابن عثیمین در مجموع فتاوی و رسایل (۱۵۹/۱۵) طی فتوائی می فرماید: «اگر اشتباه خواندن امام موجب تغییر معنی نشود، نماز خواندن پشت سر او جایز است، ولی باید روش صحیح خواندن را به او آموزش داد. چنانچه اشتباهش باعث ایجاد تغییر در معنی می شود نماز خواندن پشت سر او جایز نیست و نباید به عنوان امام مسجد مقرر شود.»

دیدگاه شیخ ابن جبرین در این بابت:

شیخ ابن جبرین در این مورد طی فتوائی شرعی می فرماید: نصیحت من برای نمازگزاران اینست:

کسانی که پشت سر امام قرار دارند باید آرامش، وقار و حضور قلب خویش را در نماز حفظ کنند و بر امام در این گونه موارد سخت گیری نکنند؛ مثلاً در جایی کلمه‌ای از زبان امام ساقط می‌شود یا چیزی را اشتباه می‌خواند که در معنا اخلال به وجود نمی‌آید. در صورتی که کار را عمداً انجام نمی‌دهد، نباید بر او سخت گیری کنند، چون در این صورت تمرکز امام از بین می‌رود و چه بسا سرگردان می‌شود و از ادامه قرائت باز می‌ماند و بر مقتدی‌هاست که سکوت و گوش دادن را بر خود لازم بگیرند و از قرائت امام استفاده نمایند و در اشتباهات ناچیز، امام را معذور بدانند، زیرا چنین اشتباهاتی طبیعی است و امام نیز تا می‌تواند در جهت تقویت قرائت و تصحیح حروف قرآن تلاش و کوشش کند. (از گفتار و املائی شیخ ابن جبرین)

خواندن نماز پشت امامی که معنی آیات را تغییر دهد:

اگر امام مسجد طوری قرائت می‌نماید که معنی آیات را تغییر دهد (مثلاً بجای تلفظ ط آنرا شبیه ت بخواند) یا این که گاهی اوقات فتحه را با کسره اشتباهی بخواند، در این صورت نماز خواندن پشت سر چنین امامی جایز نیست. همچنین اگر کسی به شرک قبور و استغاثه از اموات اعتقاد داشته باشد نیز صحیح نیست که پشت سر وی نماز خوانده شود.

حالا بنا بر این شرایط چنان که امام مسجدی دارای چنین وضعیتی بود باید در مسجد دیگری نماز بخوانید یا این که اگر این امکان وجود دارد امام مسجد را تغییر دهید و فرد دیگری را که تابع کتاب و سنت است و مرتکب شرک نمی‌شود به عنوان امام تعیین نمائید، در غیر اینصورت بهتر است به مسجد دیگری رجوع فرمائید، ولی طوری که در فوق یاد آور شدیم: اگر مسجد دیگر از محل سکونت و شهر شما بسیار دور است که رفتن بدانجا برای تمامی نمازها خیلی سخت باشد می‌توانید در خانه با اعضای خانواده خود به صورت جماعت نماز بخوانید.

مراعت کردن حال مقتدیان در نماز جماعت:

مراعت کردن حال مقتدیان در نماز جماعت از موضوعاتی است که امام جماعت باید جداً به آن توجه و اهتمام فرماید. امام باید بادر نظر داشت وضع مقتدیان خویش (پیران، مریضان، اطفال و زنان) کوشش کند که عجله بخرچ ندهد و با طمأنینه و آرامش خاص نماز را انجام دهد، که رکوع و سجود را طولانی نسازد، امام اندکی درنگ نکند تا مقتدیان به رکوع یا سجود و یا تشهد برسند.

حضرت انس (رض) در حدیثی می‌فرماید: « هیچ نمازی را مانند نماز رسول صلی الله علیه وسلم کوتاه و در عین حال کامل ندیده‌ام. »

ولی به همه حال بر امام و همچنین بر تمام کسانی که بر امانت بزرگ امامت گمارده می‌شوند واجب است که جنبه سنت را در آن مراعات کنند و پیرامون آن تسلیم کسی نشوند. البته هرگاه ضرورت و نیاز ایجاب کند اشکالی ندارد که امام نمازش را مختصر کند، آن گونه که پیامبر صلی الله علیه وسلم هم این کار را می‌کرد ولی در احوال عمومی التزام به سنت مقتضی امامت است.

بنابراین بر انجام سنت متعهد باش و به مردم بگو، اگر بر این عمل صبر کنند ثواب صابران را احراز خواهند نمود. ولی چنانچه امام تخفیف و تطویل را به سلاقی افراد و اگر کار کند قطعاً امت اسلامی به فرقه‌ها و گروه‌های مختلف تقسیم می‌شود و نباید نادیده گرفت که حتی حدود وسط نیز نزد بعضی‌ها تطویل محسوب می‌شود. پس روش سنت را بر خود لازم بگیر و آن روش معروف و شناخته شده است.

شیخ ابن عثیمین می نویسد: بنابراین به تمام کسانی که امامت مسلمین را در مساجد به عهده دارند نصیحت می‌کنم که به خواندن آنچه که علماء در مورد روش نماز پیامبر اسلام نوشته‌اند حریص باشند؛ از جمله کتاب (الصلّاة) و کتاب (زاد المعاد فی هدی خیر العباد) از ابن قیم، که از کتابهای مشهوری اند مطالعه فرمایند . (شیخ ابن عثیمین - کتاب الدعوة (۵) (۹۰/۲، ۹۱).

متابعت از امام:

طوری که قبلاً یاد آور شدیم بر مقتدیان است که نباید قبل از امام سر خویش را از سجده بالا نمایند طوری که در حدیثی از حضرت ابی هریره - رضی الله عنه خواندیم : « إنما جعل الإمام ليؤتم به . فلا تختلفوا عليه . فإذا كبر فكبروا ، وإذا ركع فاركعوا . وإذا قال : سمع الله لمن حمده ، فقولوا : ربنا ولك الحمد . وإذا سجد فاسجدوا . وإذا صلى جالسا فصلوا جلوساً أجمعون »

هكذا حضرت بی بی عائشة رضی الله عنها در حدیثی فرمود : « صلی رسول الله - صلی الله علیه وسلم فی بیته وهو شاک ، صلی جالسا ، و صلی وراءه قوم قیاما ، فأشار إليهم : أن اجلسوا لما انصرف قال إنما جعل الإمام ليؤتم به ، فإذا ركع فاركعوا ، وإذا رفع فارفعوا ، وإذا قال : سمع الله لمن حمده فقولوا : ربنا لك الحمد ، وإذا صلى جالسا فصلوا جلوساً أجمعون » .

همچنان در حدیثی از عبد الله بن یزید الخطمی الأنصاری رضی الله عنه روایت شده که فرمود : « قال : حدثني البراء ، وهو غير كذوب - قال: كان رسول الله - صلی الله علیه وسلم - إذا قال : سمع الله لمن حمده : لم يحن أحد منا ظهره حتى يقع رسول الله - صلی الله علیه وسلم - ساجدا ، ثم نقع سجودا بعده » .

عن أبی هریره ، رضی الله عنه ، أن رسول الله - صلی الله علیه وسلم - قال : « إذا أمن الإمام فأمنوا ، فإنه من وافق تأمينه تأمين الملائكة : غفر له ما تقدم من ذنبه » .

عن أبی هریره رضی الله عنه : أن رسول الله - صلی الله علیه وسلم - قال : « إذا صلى أحدكم للناس فليخفف فإن فيهم الضعيف والسقيم وذا الحاجة ، وإذا صلى أحدكم لنفسه فليطول ما شاء » .

اشکال متابعت از امام در نماز :

متابعت از امام در نماز اساساً بر دو شکل باید صورت بپذیرد.

۱- متابعت در افعال

۲- متابعت در گفتار

در شرع اسلامی تأکید به عمل آمده که مقتدی نباید در افعال نماز از امام پیشی گیرد. طوری که موضوع در روشنی احادیث به تفصیل بیان گردید، مقتدی نباید قبل از امام به رکوع رود ، نباید قبل از امام به سجده رود و یا قبل از امام سلام بگرداند بهتر و احسن آنست که این اعمال بعد از امام صورت گیرد .

ولی مقتدی در شرع اسلامی مکلف نیست که در امور و یا بخش گفتار از امام متابعت کند به طور مثال در خواندن سوره فاتحه ، تزئید در اذکار رکوع و تزئید در اذکار سجده و دعای های تشهد .

اقتداء به امام نشسته:

اگر امام (به دلیل ناتوانی یا مریضی) در حال نشسته نماز خواند بر مقتدی ها است که باید پشت آن اقتداء کند و با او بنشینند و نماز را نشسته به جا آرد .

در حدیثی از حضرت انس (رض) آمده است که پیامبر صلی الله علیه وسلم از اسب افتاد و طرف راست بدنش زخمی شده، برای عیادت او به خانه اش رفتیم که وقت نماز فرا رسید . پیامبر صلی الله علیه وسلم در حال نشسته برای ما امامت کرد، ما هم نشسته پشت سر او نماز خواندیم ، وقتی نماز تمام شد فرمود : « إنما جعل الإمام ليؤتم به ، فاذا كبر ، فكبروا ، وإذا سجد فاسجدوا ، وإذا رفع ، فارفعوا وإذا قال سمع الله لمن حمده فقولوا ربنا و لك الحمد وإذا صلى قاعدًا فصلوا قعودًا أجمعون » (امام برای این است که به او اقتداء شود ، پس هر وقت الله اكبر گفت ، الله اكبر بگوئید ، و هر وقت به سجده رفت سجده کنید ، و اگر بلند شد ، بلند شوید ، و وقتی گفت سمع الله لمن حمده ، بگوئید ربنا ولك الحمد و اگر نشسته نماز خواند ، شما همگی نشسته نماز بخوانید) (صحیح امام مسلم ، ۴۱۱ / ۳۰۸ / ۱) ، (صحیح امام بخاری فتح الباری ۶۸۹ / ۱۷۳ / ۲) ، (سنن ابو داود ۵۸۷ / ۳۱۰ / ۲).

یادداشت قاعدوی :

قاعده ای کلی در امر نماز جماعت همین است که اگر :

- مقتدی يك نفر باشد باید به طرف راست امام و شانه به شانه او ایستاده شود.

- اگر تعداد مقتدی ها بیشتر بودند در صف اول مردان ، سپس بچه ها در اخیر زن ها ایستاده شوند .

- ولی اگر مقتدی يك زن باشد ، پشت سر امام ایستاده شود .

در حدیثی از حضرت انس بن مالك آمده است : « أن رسول الله صلى الله عليه وسلم به وبإمه أوخالته، قال : فاقامني عن يمينه ، وأقام المرأة خلفنا » (پیامبر صلی الله علیه وسلم برای او و مادر یاخاله اش امامت کرد ، او را در سمت راست خود وزن را پشت سرما قرار داد) (صحیح امام بخاری ۷۰۰ / ۱۹۲ / ۲) ، (صحیح امام مسلم ۴۶۵ / ۳۳۹ / ۱) ، (سنن ابو داود ۷۷۶ / ۴ / ۳).

اقتدی مقیم به مسافر و به عکس:

امام مسافر در نماز های چهار رکعتی دو رکعت نماز تقصیر خویش را خوانده و سلام دهد و بگوید که من مسافر هستم ، سایرین نماز خویش را به تنهایی ادامه و تکمیل نمایند .

در حدیثی از ابن عمر (رض) روایت است که : « صلى عمر بأهل مكة الظهر فسلم في ركعتين ثم قال : أتوموا صلاتكم يا أهل مكة فإننا قوم سفر » (عمر برای اهل مکه نماز ظهر را امامت کرد بعد از دو رکعت سلام داد و گفت: ای اهل مکه نمازتان را تمام کنید ، ما مسافریم) (صحیح ، الارناؤط فی تحقیق جامع الاصول ۵ / ۷۰۸ ، مصنف عبد الرزاق ۴۳۶۹)

اقتدای مسافر به مقیم:

هر گاه مسافر به مقیم اقتداء کند ، نمازش را باید کامل بخواند: در حدیث شریف از ابو مجلز روایت است که گفت : به ابن عمر گفتم: « المسافر يدرك ركعتين من صلاة القوم يعني المقيمين أتجزيه الركعتان أو يصلی بصلاتهم؟ فضحك وقال : يصلی بصلاتهم». (مسافر به دو رکعت نماز مقیم می رسد آیا این دو رکعت برایش

کافی است ، یا همانند آنان کامل بخواند ؟) ابن عمر (خندید و گفت : همانند آنان کامل بخواند .« (الإرواء ۲۲ ، بیهقی ۱۵۷ / ۳) .

رهنمود برای قرائت امام در نماز:

قرائت توسط امام در نماز جماعت یکی از موضوعات اساسی است که باید توسط امام مراعات گردد : رهنمود شرعی برای قرائت امام در نماز جماعت قرار ذیل می باشد:

۱- قرائت قرآن مجید در نماز به شکل صحیح واجب می باشد و هدف از قرائت صحیح اینست که میان همزه و عین، ح و ه ، ذ و ض ، ظ و غیره فرق موجود باشد ولی ناگفته نباید گذاشت اگر انسان در ادای آن حرف ها مشکل داشته باشد سعی و تلاش نماید تا خود را به دقت بودن و اداء دقیق آن خود را وارد سازد.

۲- در دو رکعت اول نماز های فرض ، بعد از خواندن سوره فاتحه ، خواندن يك سوره ، سه آیت کوتاه یا يك آیت دراز واجب می باشد. اما در نماز های وتر ، سنت و نوافل خواندن يك سوره ، سه آیت کوتاه یا يك آیت دراز بعد از فاتحه در همه رکعت ها واجب است . اما در نماز های فرض در دو رکعت اخیر یا رکعت سوم باید تنها سوره فاتحه یا رکعت سوم باید تنها سوره فاتحه خوانده شود و بس . و بعد از ختم سوره فاتحه متصلاً رکوع اداء شود.

۳- خواندن سوره فاتحه به علاوه رکعت های سوم و چهارم نماز های فرض ، در تمام رکعت های همه نماز ها واجب می باشد، خواه نماز فرض باشد یا واجب، نماز سنت باشد یا نفل .

۴- در نماز اولاً خواندن سوره فاتحه و بعداً خواندن يك سوره ، سه آیت کوتاه یا يك آیت دراز واجب است . اگر شخصی اولاً سوره ای را بخواند و بعداً سوره فاتحه را ، واجب اداء نمی گردد.

۵- چون نماز های فجر ، شام ، خفتن ، جمعه و عیدین نماز های جهری می باشند، یعنی در نماز های شام و خفتن در دو رکعت اولی آن و در بقیه نماز های متذکره در هر رکعت آن به آواز بلند قرائت کردن واجب است ، و در ماه رمضان در نماز های تراویح و وتر نیز قرائت به آواز بلند واجب می باشد ، اگر گاهی در بین نمازها سهواً قرائت به آواز بلند را امام فراموش کرد لازم است در اخیر نماز سجده سهو را به جا آورد ولی اگر در نماز های یادشده قصداً به آواز بلند قرائت نکرد ، باید نمازش را اعاده نماید.

۶- چون نماز های ظهر و عصر نماز های سری می باشند ، از یئرو بر تنها گزار و امام واجب است که آهسته و خفیه قرائت نمایند ، در نماز های وتر نیز بر تنها گزار واجب است که سری و خفیه قرائت نماید.

۷- اگر شخصی نماز قضائی (صبح ، شام و خفتن) را به جا می آورد ، بهتر است تا به آواز بلند قرائت کند.

۸- سوره ای را که در رکعت اول بعد از سوره فاتحه می خوانیم ، در رکعت دوم خواندن آن جایز بوده اما بهتر نمی باشد.

۹- در نماز های سری (خفیه) نیز به صدای آهسته (خفیه) (به زبان) قرائت را خواندن ضروری و لازمی می باشد . (قابل تذکر است که : صرفاً خواندن قرائت در دل و یا هم حافظه کافی نبوده ، و به آن نماز اداء نمی گردد.)

۱۰- قبل از اتمام قرائت، به رکوع رفتن و در رکوع قرائت را تکمیل کردن ، مکروه تحریمی می باشد.

۱۱- در نماز های فرض ، حین قرائت بعد از فاتحه ، قصداً قرآن را بی ترتیب خواندن مکروه تحریمی است . مثلاً در یکی از نماز ها در رکعت اول خواندن سوره «الکافرون» و در رکعت دوم خواندن سوره « الفیل » مکروه تحریمی می باشد.

اما اگر سهواً چنین شد ، مکروه تحریمی نیست . ولی در نوافل اگر قصداً نیز غیر مرتب قرائت گردد ، مکروه تحریمی نمی باشد.

۱۲- اگر در رکعت اول قسمتی از سوره ای خوانده شود ، آنگاه کمتر از دو آیت آن را به جا گذاشته آیت بعدی آن را در رکعت دوم خواندن مکروه می باشد.

همچنان خواندن يك سوره در رکعت اول و بعداً سوره کوتاهی را که به اندازه سه آیت می باشد گذاشته ، در رکعت دوم سوره مابعدش را خواندن نیز مکروه است. مثلاً در رکعت اول خواندن سوره « لهب » و در رکعت دوم سوره « اخلاص » را در جایش گذاشته خواندن «سوره الفلق» مکروه می باشد. باید دانست که مراعات ترتیب در قرائت صرفاً مربوط نماز های فرض می باشد، در نماز های نفل کراهیتی در عدم ترتیب در قرائت نیست.

۱۳- خواندن دو سوره در يك رکعت به ترتیبی که اولاً يك سوره را خوانده بعد به اندازه يك سوره یا بیشتر از آن را در میان گذاشته و سوره دیگری را بخواند، نیز در نماز های فرض مکروه می باشد ، نه در نوافل .

۱۴- اگر شخصی به اندازه يك آیت قرآن کریم را نیز یاد نداشته باشد ، مثلاً تازه به دین اسلام مشرف گردیده باشد یا جدیداً نماز را می آموزد ، اولاً باید سعی نماید تا قرآن را بیاموزد ، و در این میان تا زمان یاد گرفتن سوره ای ، لازم است در هنگام نماز به عوض قرائت « الحمد لله » و « سبحان الله » و امثالهم را تکرار نماید.

ادامه دارد